

licisme recent, estrany a l'ús de la gent de mar, i encara pronunciat (almenys en català central) amb pronúncia manllevada *káblɛ*. Val a dit que en les mines de l'Interior degué penetrar des d'abans i arrelar del tot, si bé sempre partint del francès. A les mines de Castell de l'Areny (Berg.) 1964, és la gúmena de les mines, i allà sona *al kábbllɛ*; a les mines de Vallespir —les Illes— sento *al paz dɛl kábbllɛ*, 1960; a l'Alt Cardener, a Guixers, m'ensenyen el *káppllɛ* de les serradores (1935); però el domini propi del mot internacionalment és el de la gent de mar, i això ha restat estranger entre nosaltres; encara en el S. xvi, OPou dona mostres de desconèixer tot ús català d'aquest mot, car no tradueix *capulus* i *manubrium* més que per «mànc del rem» (p. 70).

CPT.: *Cablegrama*; *cablegràfic*, *cablegrafiar*.

Més van arrelar-se *calabrot* i fins *calabre*, tot i que semblen ser alteracions, ja un poc antigues, del mateix mot francès, veg. *EntreDL* III, 198; *FEW* II, 334a, § 5 i n. 1; i *DCEC*, s. v. *cable*, n. 2.

Acabar [c. 1200, *Homilies*]: «el dia del judici --- seran totes coses *acabades*: en aquel loc cessaran les lengües de tuit ---» (2v4); «car no-s creyen que-u poguessen *acabar*», *Cròn.* de Jaume I, 324; «*acabant* l'ermità les darreres síl·labes de ses paraules, se levaren tres duchs moguts, de strema ira ---», Joanot Martorell (Ag. I, 47); no és menys antic en l'acc. 'aconseguir' que ja veiem en el S. XIII en les *VidesR* «sàpies, pate, que m'ha *acabat* --- que són resucitat», f° 164r2; «com viu que ab prechs no podia *acabar* res comensà-la de menassar», *La Comtessa Fidel* (NCL. XLVIII, 110), «abans que sos marits fossen liurats a mort, *acabaren* ab los carcellers que les hi lexassen entrar» en el *L. de Collacions* (c. al S. xv, 156v); i encara és usual, no sols en la frase *què n'acabes de ---*, sinó també alguna altra d'interrogativa ¿«què ploras rossa-vera, què t'*acaba* 'l plorà?»», *MilàF., Romllo.*, 299.10.

Aquest mot prové d'un ll. vg. *ACCAPARE creació pròpia del romànic primitiu peculiar de les terres hispano-gàl·liques i derivat del ll. vg. CAPU per CAPUT: d'on fr. *achever*, oc. cat., cast. i port. *acabar*. Entre els usos fraseològics més propis del català: *no acabar-s'ho* 'no conformar-s'hi', 'ser interminable': «cama-llarga com era, la Rambla no se *li acabava* mai», *NOLLER, La Papallona*, 158; «no sabia *acabar-se* com havent sigut tan amigues sempre, cap als últims de sa vida li prengué aborrimment sense haver-li fet cap tort», id., id. (188); *acabat (de)* loc. adv. 'després de': «has d'anar set anys al desert / --- allí feye vida santa / *acabat* de los set anys / Magdalena se n'alsave», *MilàF., Romllo.*, 12.39 en versions recollides al Penedès i Agramunt; en l'ed. de 1853 un altre vers (24) porta *acabat de lo sermó* (però una altra versió ho canvia posant *entre acabant lo sermó*), «quan arriba el senyor Pere s'aplega amb lo batle; y *acabat* de passar los llauradors, el batle s'asseu a un piló de la carretera», PdAPenya, *IdOr* I, 22; «d'ahí el que hàgem tirat estes quatre línies, y ara, *acabat*, la cansó que pertoca», MGadea, *T. del Xè* I, 275; en altres comarques es diu *en acabat* que el barceloní popular pro-

nuncia *en kabát*, igual que en altres llocs: *en kabát kə púgə* --- a Eivissa, 1963; «abans d'arribar al Bac, hi ha el Clot del Freixe i, *en kabát*, Vilarramalla», Lluçanès (Sta. Eulàlia-Lluçà, 1964).

Acabament 'conclusió, realització': «les puxam dur a *acabaments*», *Cròn.* de Jaume I, 79; *acabable*; *acabadador*; *acabadures*; *acaball*; *acaballa* [Lab. no 1839 ni 1864, admès a l'ed. de 1888 amb cita d'Antoni de Bofarull; *DAmen.*, 1851; escr. Renaix. Princ. i Mall.-Men.], men. *acabayas* una festa agrícola i familiar, *Arx. Salvador* II, 324; tot i que no és oc. ant. ni n'hi ha notícia antiga en català, degué ser-hi ja un mot vell, car el retrobem propagat fins al basc: sul. *akabailu* «merienda al dar cima a una obra», Baztan, guip. i b. nav. *akabailla* «decisivo, final, último» (el verb ha passat també al basc *akabatu* «concloure» que és usual en alt-nav., suletí i Zaraitze). *Acabança* [Llull i oc. ant.], avui tort. i val.: «va fer una platiqueta als pagesos --- estant d'*acabances*, los diu: --- Germans meus, crec que no hi ha res més de nou ---», Vergés Paulí (*Espurnes* v, 59); *acabatall* mall., men.; *acabó*. Cpt.: *acaba-cases*; *acaba-set*.

Capbussar: la forma general i antiga en la llengua és *cabussar*, i més encara *acabussar*, derivada de *cap* amb el sufix *-ussar*, si bé avui s'hi ha tornat a introduir la *-p* de *cap*, com si la llengua ho hagués analitzat falsament a tall de compost d'aquest mot, del qual és un simple derivat [*acabuçar*, S. XIII; *cabuçar*, princ. S. xv; *capbussar*, 1877]: *acabuzar*, com a glossa catalana que *RMA* posa al llatí *submergere*, en el seu Vocabulista aràbico-llatí del S. XIII (p. 594); «lo malvat enemic meu --- m'ha aparellada una carragosa pedra, ço és, desesperacó, la qual s'esforça de lançar sobre mi per tal que m'*acabús* dins la pregonesa infernal», Bernat Oliver (*Excitatori*, NCL., 22); «la dita fortuna, qui-ns gita adés a una part, adés a altra, laxant caure soptozament los hòmens que avia collocats en la sobirana altea de la roda variable e voluble, *acabussant-los* en la pregonesa de les misèries», Ant. Canals (*Scipió*, NCL., 34), «axí com la amor eleva la pensa, axí la malícia la *acabuça*», id. (*Carta de St. Bernat*, *CoDoACA* XIII, 473), «la persona qui no-s vol corregir, quan mor no li és feta deguna honor, mas, sus en infern la *acabucen*, e allí està», StVicentF (*Serm.* I, 56.27), «dyables, preneu-lo e, cap primer, *acabuça*-lo en infern», id. (id., 177.28), «l'ànet --- no s'i volch *acabussar*» en la *Doctrina Moral* del mallorquí Pacs.

Es poden trobar encara més cites quatre-centistes en els *DAG.* i *AlcM* de la forma *acab-*, que és la més freqüent en tota l'Edat Mitjana; àdhuc JRoig no és gens clar que vagi usar-ho sense *a-*: «ella fon presa / e nuha mesa / dins una bóta / e, closa tota / ab companyia / de serp, bogia / e d'un vell gall, / lo riu avall / la *cabuça*ren / e la lança»ren» (*Spill*, 1425), car si bé el ms. ho separa així, igual es pot llegir *l'acab-*, com ho feren l'antiga ed. B i la de Chabàs; *cabuçar* sembla clar en el *Curial*, està assegurat pel metre en el *Purgatori* traduït per Andreu Febrer, i també apareix en St. Vicent F., car és la forma que comprovem